

Ratyfikacja Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej potrzebna tu i teraz

Zrewidowana Europejska Karta Społeczna a Europejski Filar Praw Socjalnych - podobieństwa i różnice

Choć Zrewidowana Europejska Karta Społeczna (ZEKS) i Europejski Filar Praw Socjalnych (EFPS) dotyczą podobnych obszarów - jak godna praca, ochrona socjalna, równość czy równowaga między życiem zawodowym a prywatnym - różnią się charakterem, rolą i skutecznością. Nie są dokumentami tożsamymi i nie można ich sobie wzajemnie zastępować.

Filar to mapa drogowa, a ZEKS to zbiór praw

Europejski Filar Praw Socjalnych, przyjęty w 2017 r. przez Komisję Europejską, Parlament i Radę UE, jest deklaracją polityczną, która ma inspirować polityki unijne i wskazywać państwom członkowskim kierunek zmian. Obejmuje 20 zasad pogrupowanych w trzy bloki: równe szanse, uczciwe warunki pracy i ochrona socjalna.

To mapa drogowa, „drogowskaz” dla decydentów, ale nie daje jednostkom ani związkom zawodowym prawnego narzędzia dochodzenia tych praw.

ZEKS to prawnie wiążące zobowiązanie

Z kolei Zrewidowana Europejska Karta Społeczna, przyjęta w ramach Rady Europy w 1996 r., to traktat międzynarodowy. Państwa, które ją ratyfikują, wiążą się prawnie do przestrzegania konkretnych praw społecznych, m.in. do odpowiedniego wynagrodzenia, ochrony zdrowia, zabezpieczenia społecznego, reprezentacji pracowników, ochrony związkowej i praw osób starszych czy niepełnosprawnych.

Co najważniejsze: ZEKS zawiera mechanizm kontroli wykonywania zobowiązań w formie raportów państw oraz procedury skargi zbiorowej. Nad przestrzeganiem praw czuwa Europejski Komitet Praw Społecznych (ECSR).

Europejski Filar Praw Socjalnych (EFPS) nie ma mechanizmu egzekucji

Europejski Filar Praw Socjalnych – mimo że politycznie ważny – nie ma własnego mechanizmu kontrolnego. Komisja Europejska opracowuje tzw. tablicę wyników społecznych (social scoreboard), ale nie ma możliwości interwencji w przypadku naruszeń. Nie można złożyć skargi na państwo, które łamie zasadę Filaru.

Oba dokumenty odnoszą się do tych samych wartości, ale funkcjonują w różnych porządkach prawnych i mają odmienne funkcje.

- Filar w ramach UE,
- ZEKS w ramach Rady Europy.
- Filar to cel polityczny,
- ZEKS to zestaw egzekwowalnych praw.

W czasach rosnących napięć społecznych i transformacji rynku pracy nie wystarczy mieć tylko "drogowskaz" - trzeba mieć także konkretne prawa i system ich ochrony. Dlatego Polska powinna ratyfikować ZEKS i protokół o skardze zbiorowej.

Przypominamy:

Postulat ratyfikacji Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej i protokołu o skardze zbiorowej od lat znajduje się w dokumentach programowych NSZZ „Solidarność”, w tym w Uchwale programowej XXXI Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność” (Spała, 19–20 października 2023 r.).

W ramach projektu „Rozwój zdolności NSZZ ‘Solidarność’ dla aktywnego udziału w procesie monitorowania i stanowienia prawa” w kwietniu 2026 r. planowane jest seminarium dotyczące ratyfikacji ZEKS.

Barbara Surdykowska, ekspert prawny Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

